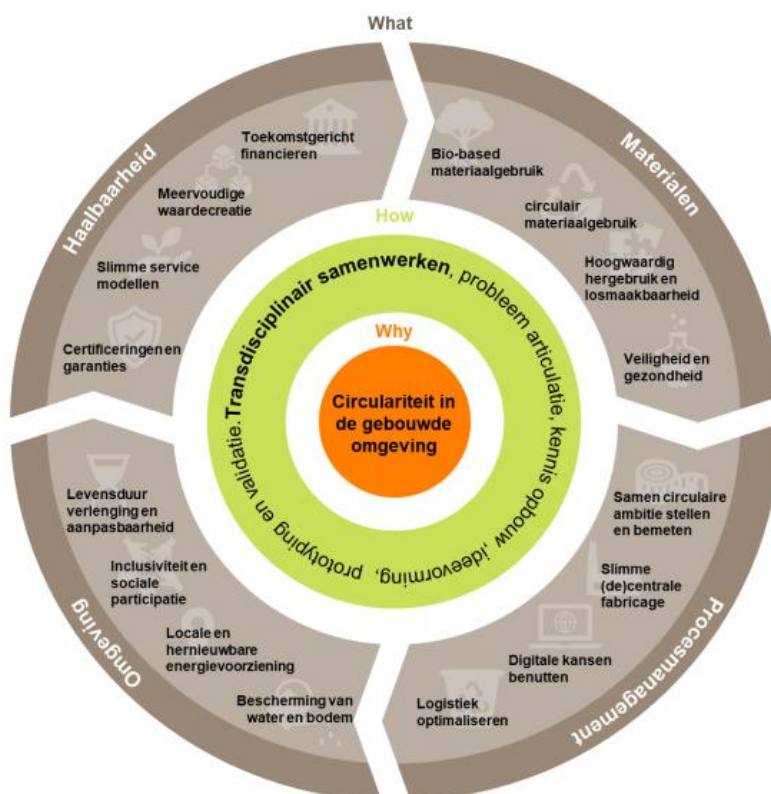

Binnen de directie van Waal is uitgebreid gesproken over welk initiatief zou passen binnen de doelstellingen die Waal heeft op het gebied van de vermindering van CO₂-uitstoot in onze processen, maar ook in de gebouwde omgeving die Waal achterlaat na oplevering van een project:

- 40% van alle nieuwe ('virgin') materialen gaat momenteel naar de bouwsector,
- 25% van al ons afval komt uit de bouwsector en
- van de totale CO₂ uitstoot is 11% voor rekening van de bouw (Cirkelstad 2024).
- Daarbij komt nog het bouw gerelateerd verkeer, dat 35% van al het vervoer in ons land uitmaakt (Bouwend Nederland 2023).

De Hogeschool Rotterdam is in 2021 begonnen met TIP, de Talent Innovation Pool, een learning community waarin stagiaires en afstudeerders van Hogeschool Rotterdam samenwerken met bedrijven en experts om oplossingen te vinden voor duurzamer bouwen. TIP is een learning community die het stageproces ondersteunt. Gedurende de stageperiode werken studenten, bedrijven en experts samen aan een actueel en relevant thema, dat goed aansluit bij de gemene deler van de stageopdrachten. In 2022 was het thema natuurinclusief renoveren, in 2023 emissieloos bouwen en in 2024 circulair bouwen. In 2025 is er geen speciaal thema gekozen, maar zijn alle bijeenkomsten gericht op duurzaam bouwen in de breedste zin van het woord.

De eerste twee jaar heeft Waal TIP Circulair min of meer vanaf de zijlijn gevolgd, in 2024 is de KAM-coördinator vrijgemaakt voor 11 bijeenkomsten van vier uur over circulair bouwen. Dat is in 2025 gecontinueerd. Waal heeft ook een afstudeerder gefaciliteerd deel te nemen aan de bijeenkomsten. Deze afstudeerder is helaas haar studie gestopt. Voor de eerste helft van 2026 heeft Waal twee afstudeerders die op een duurzaamheidsthema afstuderen

Binnen dit initiatief werken onder meer samen:

- BAM Wonen,
- bbn adviseurs,
- Bouwend Nederland,
- Braaksma & Roos Architecten,
- Gemeente Den Haag,
- Elk Groep,
- Gemeente Rotterdam,
- Groosman Architecten,
- HAN University of Applied Sciences,
- Hogeschool Rotterdam, Instituut voor de gebouwde omgeving,
- Hoogheemraadschap voor Delfland,
- Koers Groep,
- Living Green Lab,
- Meijs Ingenieurs en Uitvoering.
- Ongekend Circulair (Slopen en Bouwen),
- Priva,
- Vorm Bouw,
- De Nieuwe Norm,
- Waal.

Gedurende de looptijd van een project worden er workshops, masterclasses en excursies georganiseerd die over dit thema gaan. De opgave die centraal staat binnen TIP, wordt benaderd volgens de Design Thinking Methodiek. Het is bekend wat je wilt bereiken, maar nog niet hoe je dat wilt bereiken. In alle activiteiten die TIP organiseert, staat deze benadering centraal. Ze bieden een rijke context over de huidige en gewenste situatie en faciliteren het gesprek hierover. Op deze wijze leren de deelnemers om vanuit elkaars perspectief naar het probleem en de oplossing te kijken en daarmee een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

Door het thema op deze manier te benaderen, wordt inzichtelijk hoeveel de verschillende onderwerpen met elkaar samenhangen. Zo is er afgelopen jaar bij de TIP ronde emissieloos bouwen veel inzicht opgedaan rond de bouwplaats (energie, materieel, afval) en materialen (winning, vervoer, productie). Hier is een gezamenlijke visie uit ontstaan die zowel aandacht heeft voor de wijze van bouwen en slopen als de logistiek daartussen. Hoe kun je bijvoorbeeld in je ontwerp rekening houden met de sloopwijze, zodat je in de toekomst nieuwe materialen kunt winnen uit het sloopafval?

Aannemers weten dat de huidige wijze van bouwen op termijn niet meer houdbaar is door schaarste van minerale grondstoffen en duurzaamheidseisen. En dat verandering naar circulair en biobased bouwen zowel kennis als samenwerking in de keten vergt. Ook wordt gezien dat die kennis ontbreekt en een leercultuur in de organisatie nog ontwikkeld moet worden. En daar biedt het TIP-concept een compact en breed traject voor.

Waal is zich hier bewust van en heeft duurzaamheid als centraal thema in hun bedrijfsvoering gedefinieerd. Het is voor ons van belang om praktische en actuele kennis op te doen over materialen en de toepassing hiervan in de praktijk. Maar ook om te leren over het circulaire bouwproces, de omgevingsaspecten en de haalbaarheid ervan. En om ook los van de projectcontext in contact te komen met de gehele bouwketen. Zo kan Waal beter snappen waar een gemeente als opdrachtgever behoefte aan heeft. En beter snappen in welke mate een architect al kan ontwerpen met

hergebruikte materialen. En hoe de samenwerking met sloopbedrijven dan tot stand moet komen. En welke vragen een constructeur daarbij heeft rond eigenschappen en garanties. Zo kan Waal uiteindelijk niet alleen de nodige kennis opdoen voor aanbestedingen op circulaire uitvragen maar ook echt snappen waar de keten staat en hier een haalbare ambitie op formuleren.

Waal heeft zich gecommitteerd om ook in 2026-2028 dit initiatief te blijven ondersteunen met zowel inbreng van de KAM-afdeling als inzet van de organisatie, met bijvoorbeeld masterclasses of bedrijfsbezoeken.

Namens Waal

Middels ondertekening verklaart betreffende partij akkoord te gaan met de samenwerkingsovereenkomst en onderstaande cofinanciering te leveren aan het project Circulariteit en de Gebouwde Omgeving in de academische jaren 2026-2027 en 2027-2028, binnen de regeling LLO-Katalysator van de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen. Hogeschool Rotterdam is de penvoerder van dit project.

Naam: Peter Horden

Functie: Financieel Manager

Ondertekend op:

Totale financiële bijdrage van loonkosten:

140 uur X €108 = € 15 120*

**Deze bijdrage is in tijd (uren) en niet in geld.*